

РУРАЛІСТИЧНІ ЗАСАДИ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ НАУКОВОГО КОЛОКВІУМУ
ЗА МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
6 ЖОВТНЯ 2016 РОКУ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ
ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПРОМИСЛОВОСТІ

РУРАЛІСТИЧНІ ЗАСАДИ
ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ
АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ
УКРАЇНИ

Матеріали наукового колоквіуму
за міжнародною участю
6 жовтня 2016 року

Одеса
Фенікс
2016

Р 87 **Руралістичні засади збалансованого розвитку агропродовольчої сфери України** : матер. наук. колоков. за міжнар. участю (м. Одеса, 6 жовтня 2016 р.) / кафедра економіки промисловості Одеської націон. акад. харчових технологій. – Одеса : Фенікс, 2016. – 52 с.

ISBN 978-966-928-082-4

У збірнику подано тези доповідей наукового колоквиуму. В них обґрунтовано руралістичні засади збалансованого розвитку агропродовольчої сфери, висвітлено теоретичні та практичні питання економічного розвитку підприємств аграрного сектора, соціальної та екологічної складових рурального простору.

Для професорсько-викладацького складу, докторантів, аспірантів та студентів економічних спеціальностей та фахівців галузі харчової промисловості

УДК 338.436(477)(063)
ББК 65.321(4Укр)я43

ISBN 978-966-928-082-4

© Одеська національна академія
харчових технологій, 2016
© Оформлення ПП «Фенікс», 2016

АДАПТИВНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ М'ЯСОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

На сьогодні, враховуючи мінливість зовнішнього середовища, в якому функціонують вітчизняні харчові підприємства, актуальним питанням стає процес їх адаптації до несподіваних дій середовища, а також розробка ефективного механізму функціонування підприємств в складних економічних умовах. До числа харчових галузей, які знаходяться в економічній небезпеці, слід віднести, насамперед, м'ясопереробну. Це пов'язано з тим, що для збільшення прибутку та зменшення витрат м'ясопереробні підприємства фальсифікують продукцію, знижують цінність і корисність м'ясних продуктів, а це викликає складнощі їх економічної адаптації до ринкових коливань.

Розглядаючи адаптивність криз призму поняття стійкості, її можна представити у вигляді прагнення до стану стійкої рівноваги, яке передбачає пристосування параметрів системи до постійно змінюваних параметрів зовнішнього середовища [2].

У широкому сенсі, адаптація є частиною або випадком управління та, як будь-яке управління, є організацією такого цілеспрямованого впливу на об'єкт, при якому досягаються намічені цілі. Звідси, метою адаптації є забезпечення виживання та ефективного функціонування підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища, досягнення стратегічної стійкості господарюючого суб'єкта [3].

У сучасній практиці управління адаптація суб'єктів господарювання до мінливого зовнішнього середовища і пов'язаними з ними впливами окремих факторів середовища може бути параметричною та структурною.

Параметрична адаптація допускає зміну параметрів внутрішніх систем підприємства, таких як освоєння виробництва нової продукції або нової технології, зміна ринків збуту або цінової політики підприємства. В свою чергу, структурна адаптація передбачає зміну самої структури внутрішньої системи підприємства, появу нових внутрішніх систем, реорганізацію або ліквідацію існуючих.

Відповідно до проведеного дослідження діяльності вітчизняних м'ясопереробних підприємств, що стосується зміни структури внутрішніх систем підприємств (проведення реконструкції, розширення, технічного переозброєння) з періоду заснування підприємств до 2011 року, були отримані наступні результати (див. табл.) [5, с. 279–280]:

Література

1. Данилина Е.И. Характеристика хозяйственного механизма управления оборотными средствами / Е.И. Данилина // – Ученые записки РГСУ. – 2009. – № 1. – С. 121–128.
2. Данилина Е.И. Анализ и оценка воспроизводства оборотного капитала в современных условиях / Е.И. Данилина // – Инновации и инвестиции. – 2009. – № 4. С. 135–141.
3. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. / В.В. Ковалев – М.: Финансы и статистика, 1997. – 330 с.
4. Заяц И.Н. Экономика, организация и планирование винодельческого производства / И.Н. Заяц – М.: Пищевая промышленность, 2007. – 111 с.

Салахутдинова Р.Р.

*д-р социол. наук, профессор кафедры экономической теории и социально-экономической политики
Башкирская академия государственной службы и управления
при Главе Республики Башкортостан, г. Уфа (Россия)*

Вологжина Е.Р.

*магистрант кафедры экономической теории и социально-экономической политики Башкирская академия государственной службы и управления
при Главе Республики Башкортостан, г. Уфа (Россия)*

РИСКИ ТАНСФОРМАЦИИ СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ СФЕРЫ РОССИЙСКОГО СЕЛА: ОПЫТ РЕГИОНАЛЬНОГО ИССЛЕДОВАНИЯ

Актуальность избранной нами темы определяется тем обстоятельством, что в условиях современной российской сельской действительности, характеризующейся сокращением затрат на развитие сельской культуры возрастает необходимость поиска и реализации эффективных инструментов, позволяющих не только сохранить накопленную культуру в сельской местности, но и попытаться реанимировать творческую инициативу и самобытность российского народа. Ситуация обостряется тем, что сформированные ранее в сельской местности учреждения культуры клубного типа, зачастую не выдерживают конкуренции в новых рыночных условиях со вновь образовавшимися центрами притяжения. Особенно остро эта проблема проявляется в сельских территориях расположенных в пригородной местности. Более того, привлекательным для молодежи становятся форматы, где делается акцент на развлечение, а не на духовное и культурное развитие личности, физическое самосовершенствование, патриотическое воспитание, приобщение к своим ис-

токам, народным традициям и обычаям. Ситуация усугубляется сохранением проблемы кадрового обеспечения сферы культуры в сельской местности. Вышеобозначенная ситуация, определяет необходимость активизации государства в решении данной проблемы.

Настоящее исследование базируется на изучении складывающихся в рамках реализации в Республике Башкортостан программ [1;2;3], как федерального так регионального уровня практик, позволяющих снизить степень риска вышеназванных негативных проявлений российской сельской повседневности.

Значительная часть учреждений культуры Республики Башкортостан расположена именно в сельской местности (98,7%). Анализ статистических данных выявил, что за последние годы 2010-2014 годы число учреждений культуры клубного типа сократилось в сельской местности – на 5,6 % . Аналогичная ситуация – с количеством публичных библиотек (89,1 %); сократилось в сельской местности – на 6,7 % [4]. К числу основных способов позволяющих стабилизировать ситуацию относится создание модельных Домов культуры и многофункциональных культурных центров. С примерами строительства таких центров мы столкнулись в Ишимбайском и Благоварском районах Республики Башкортостан в ходе проведенных экспедиционных исследований по гранту. На конец 2015 года в Республике Башкортостан открыты и успешно функционируют 19 многофункциональных клубов и десять модельных клубов. Создание МФКЦ осуществляется на условиях софинансирования бюджетов различных уровней.

Основными направлениями организационно-методической и информационной деятельности культурно-досуговых учреждений является: развитие любительского художественного творчества, народных промыслов и ремесел, проведение жанровых фестивалей, участие коллективов любительского художественного творчества территорий в краевых, региональных, всероссийских творческих акциях (фестивали, смотры, конкурсы, выставки и их результативность), проведение мероприятий, способствующие укреплению единства российской нации и этнокультурному развитию народов, поддержка традиционной народной культуры народов; патриотическое воспитание. Учитывая тот факт, что на территории республики проживает более ста национальностей, являющихся представителями самых различных религиозных конфессий традиционными стало организация и проведение национальных и религиозных праздников: как типичных для башкир (титульного этноса) и татар «Карга буткалы», «Кэжук суэ», «Боз китте», «Каз канаты».

«Шежере байрамы», «Сабантуй», «Курбан Байрам» так и характерных для других национальностей проживающих в республике «Ивана Купала», Праздник русской березки», «Яблочко-медовый Спас», «Пасха» и др. Реализация этих направлений невозможна без поиска новых досуговых форм самоорганизации граждан, без взаимодействия организаций различных организационно-правовых форм, ведущих работу в досуговой сфере, совершенствования творческих контрактов, партнерских взаимоотношений с органами местного самоуправления, общественными организациями, творческими союзами, учебными заведениями по реализации государственных федеральных и региональных проектов и программ в сфере межнациональной социокультурной интеграции, традиционной народной культуры и любительского искусства. Применение проектного подхода позволяет существенно снизить риски развития социокультурной сферы села.

Следующим направлением, позволяющим возродить интерес жителей села к работе по поиску и возрождению утраченных примеров, позволяющих раскрыть самобытность народов проживающих здесь и возродить интерес к культуре является развитию событийного туризма. К числу примеров, Достаточно традиционными стали проведение различных праздников. Так, в селе Акъяр Хайбуллинского района, начиная с 2011 года проводится башкирский рок-фестиваль «Великая степь». Именно здесь в далекие 1990-е годы возникло множество башкирских рок-групп, таких как «Дервиш», «Рух», «Майдан», «Йома» [4]. Начиная с 2014 года в Салаватском районе проводится Фольклорный праздник «Салауат йыйыны» в рамках которого проводятся различные конкурсы, спортивные состязания, турниры по борьбе курэш, конкурсе художественной самодеятельности и многое другое. Республиканский этнофестиваль «Башкирская лошадь» является брендом Баймакского района. Учитывая возросший интерес общества к кумысоделию, продуктов питания из конины, к башкирской лошади в целом, Республиканский этнофестиваль «Башкирская лошадь» позволяет широко рекламировать сельскохозяйственную продукцию. Фестиваль, включает в себя ряд выставок: лошадей башкирской породы; конной амуниции; декоративно-прикладного искусства на тему башкирской лошади; продуктов из конины. Также включены конкурсные программы среди фольклорных коллективов; кумысоделов; табунщиков. Завершают праздник конные скачки.

Во многом на основе таких мероприятия в республике организуется работа по созданию брендов сельских территорий. Мировой

опыт и многочисленные суждения известных специалистов культурно-досуговой сферы подтверждают, что время, когда культура была тяжелым бременем для бюджета, проходит. В настоящее время культуру считают не столько как статью расходов по остаточному принципу, но и сферу деятельности, которая может дать значительный толчок для развития различного типа территорий, и которая владеет достаточными ресурсами и возможностями [5]. На основании предложенных муниципальных образованиями вариантов формируется карта «Брендинг городов и муниципальных образований Республики Башкортостан», которая закладывается в основу разработки муниципальных (локальных) программ.

Следует констатировать, что реализация многих проектов в сфере развития культуры невозможно без значительных инвестиций. такого рода работа возможна за счет реализации проектов государственно-частного партнерства с участием Республики Башкортостан. Бюджетные ассигнования на подготовку и реализацию проектов государственно-частного партнерства предоставляются через Инвестиционный фонд Республики Башкортостан. На сегодняшний день в реестре государственно-частного партнерства с участием республики содержатся девять проектов по развитию различных сфер деятельности – автотранспортной, промышленной, физической культуры и спорта, здравоохранение, культура и др. Начата работа по применению данного механизма на муниципальном уровне. Так в перечне проектов, планируемых к реализации на территории Зауралья и Северо Востока республики и требующих финансирования включены двадцать наименований. В числе проектов планируемых к реализации в сфере культуры: строительство МФЦ в Мечетлинском районе, формой реализации которого является контракт с рассрочкой платежа; создание Музея заповедника «Шульган Таш» с формой реализации концессионное соглашение.

Опыт государственно-частного партнерства в Республике Башкортостан может стать мощным дополнительным стимулом в развитии партнерства в сфере культуры республики, в том числе культуры села. Культурная политика в сельской местности должна быть направлена на поиск путей взаимодействия предпринимательства и малого бизнеса с учреждениями культуры. Необходимо разрабатывать проекты проведения массовых социально-значимых мероприятий, строительства и ремонта объектов культуры на основах государственного и муниципального партнерства.

Литература

1. Программа создания центров культурного развития в малых городах и сельской местности Российской Федерации: Распоряжение Правительства РФ от 26 декабря 2014 г. № 2716-р // Собрание законодательства РФ от 05.09.2015, № 3, ст. 597.
2. Концепция федеральной целевой программы «Культура России (2012 – 2018 годы): Распоряжение Правительства РФ от 22 февраля 2012 г. № 209-р / [Электронный ресурс]. Электронная правовая система Консультант-плюс. Режим доступа: <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online>
3. Государственная программа Российской Федерации «Развитие культуры и туризма» на 2013–2020 годы: Постановление Правительства Российской Федерации от 15 апреля 2014 г. № 317 // Собрание законодательства Российской Федерации от 5 мая 2014 г. N 18 (часть II) ст. 2163.
4. Официальный сайт Министерства культуры Республики Башкортостан [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://minkult-rb.ru/>
5. Сковцов И.П. О перспективах развития социальной культуры современной России / И.П.Сковцов / М.: ДРОФА, 2009. – 236 с.

Самофатова В. А.

*к.е.н., докторант кафедры экономики промышленности
Одесская национальная академия харчових технологій*

СОЦИАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ СТАЛОГО РАЗВИТИЯ АГРОПРОДОВОЛЬНОЙ СФЕРЫ

Світова практика свідчить, що на сучасному етапі домінантою є соціально орієнтована і соціально відповідальна модель розвитку суспільства, що забезпечує сталий економічний розвиток країни. Соціалізація економічних взаємин – це процес якісних змін у суспільстві, що характеризується його поступовим самовдосконаленням на основі підвищення ролі людини у виробництві, всебічному використанні здібностей та знань.

В неокласичних економічних дослідженнях людина розглядалась як засіб отримання прибутку, що відображено в теоріях людського, інтелектуального та соціального капіталу. У порівнянні з неокласичною парадигмою, соціоекономічна теорія наголошує на важливості соціальної справедливості поряд з економічною ефективністю розвитку [1, с.115].

Окреслимо основні базові засади соціоекономічного підходу та їх відмінності від традиційних підходів економічної науки. Вченими визнається, що суто економічний розвиток – не самоціль. Він повинен вписуватись у ширший контекст, слугувати загальносуспільному прогресу (зокрема, розвитку людського потенціалу, охороні природноресурсного потенціалу та навколишнього середовища). Важливе значення має

максимум випуску продукції та отримання прибутку від неї, а справедливий їх розподіл. До того ж акцентується увага на відтворювальному аспекті, тобто на урахуванні економічних і соціальних вигравів (витрат) у наступні моменти. Дослідники зазначають, що сучасна економіка повільно відходить від «трьох китів» (раціональності, дотримання власних інтересів і рівноваги) до ширших понять і принципів цілеспрямованої поведінки, розумних власних інтересів і сталого розвитку [2, с.74].

Загальновідомо, що тривалий час розвиток господарських формувань в умовах ринкового механізму господарської діяльності, використовував в якості основної мети: отримання прибутків, забезпечення фінансово-економічної стійкості та ефективності з метою подальшого конкурентоспроможного функціонування, розширення власної присутності на ринках, освоєння їх нових сегментів. Трансформація аграрного сектору економіки України, призвела до поширення екологодеструктивної політики великих корпорацій, перерозподілу активів на їх користь, поглиблення диспропорцій у розподілі доходів від сільськогосподарської діяльності та поширення бідності, пов'язаної з втратою майна і землі сільськими мешканцями.

Аграрні підприємства зазнали найбільш радикальних і масштабних реформ, пов'язаних з відносинами власності, землекористування, організації виробництва, ресурсозабезпечення та збуту готової продукції, механізмами господарювання та управління, інтеграції та корпоратизації. З одного боку, утворилася велика кількість селян-землевласників та домогосподарств населення і фермерських господарств, з іншої сторони – великих агрохолдингів та аграрних і агропромислових корпорацій національного й міжнародного рівнів, які орієнтовані не тільки на вітчизняний, але і на світовий агропродовольчий ринок. Саме вони забезпечили Україні провідне місце та визнання у світі як провідного виробника та експортера продовольства на основі здійснення модернізації виробництва та впровадження інновацій. При цьому формування середнього класу на селі відбувається повільно, доходи значної частини сільських мешканців, зайнятість, рівень та якість життя зменшилися. Відбувається депопуляція населення в цілому, зниження соціального статусу через звуження сфери прикладання праці, можливостей особистісного зростання. Міграція сільських мешканців у міста без належної освіти та гарантованої роботи знову ж таки призводять до зростання соціальної напруги у суспільстві, що потребує нагального вирішення на засадах соціальної відповідальності бізнесу. Водночас, сільськогосподарські підприємства є основними фінансово-інвестиційними донорами всіх видів та форм життєдіяльності на селі, джерелами утворення

Зміст

Берегова Т.А. АДАПТИВНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНИХ М'ЯСОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ	3
Великий П.П., Бочарова Е.В. СМЫСЛЫ ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ САМООРГАНИЗУЮЩИХСЯ ГРУПП ЖИТЕЛЕЙ ГОРОДА	7
Дідух С.М., Кулаковська Т.А. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ВІДМІНИ ДЕРЖАВНОГО ЦІНОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА ПРОДУКТИ ХАРЧУВАННЯ	15
Лобоцька Л.Л. РОЛЬ ГОСПОДАРСТВ НАСЕЛЕННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ПРОДУКЦІЄЮ В УКРАЇНІ	19
Мартинюк О. М. ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО ЯК РУРАЛЬНА СКЛАДОВА ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ	23
Мореханова М.Ю. МЕЖСЕМЕЙНЫЕ СЕТИ СОЦИАЛЬНОЙ ПОДДЕРЖКИ КАК ИНСТРУМЕНТ ЗАЩИТЫ ОТ СОЦИАЛЬНЫХ РИСКОВ И ОБЕСПЕЧЕНИЯ СТАБИЛЬНОСТИ ДОХОДОВ СЕЛЬСКОГО НАСЕЛЕНИЯ	26
Нечипоренко О.В. СОВРЕМЕННЫЕ РИСКИ РЕСТРУКТУРИЗАЦИИ АГРОПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ СФЕРЫ: ОТ ГЛОБАЛЬНОГО К ЛОКАЛЬНОМУ	30
Павлов О. І АГРОПРОДОВОЛЬЧА СФЕРА В СИСТЕМІ РУРАЛІСТИЧНИХ ЗНАНЬ	34
Рябоконь В. В. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ ВИНОРОБНОЇ ГАЛУЗІ	38
Салахутдінова Р.Р., Вологжина Е.Р. РИСКИ ТАНСФОРМАЦИИ СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ СФЕРЫ РОССИЙСКОГО СЕЛА: ОПЫТ РЕГИОНАЛЬНОГО ИССЛЕДОВАНИЯ	42
Самофатова В. А. СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ	46

Наукове видання

РУРАЛІСТИЧНІ ЗАСАДИ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

Матеріали наукового колоквиуму
за міжнародною участю

6 жовтня 2016 року

Друкується в авторській редакції. Відповідальність за інформацію,
викладену в публікаціях, несуть автори